

Johan Willem van Doorninck (1887-1968), keldergraf 269, vak A1
Paardenliefhebber en Landheer van Groot Spriel

Personalialia

Geboren: 14 juli 1887 te Deventer

Zoon van Adam van Doorninck en Anna Maria Tijdeman

Ongehuwd

Overleden: 18 mei 1968 te Zwolle

Begraven: 22 mei 1968

Samenvatting

Johan Willem van Doorninck, geboren in de 19^e eeuw, is een man die de normen en waarden van de 20ste eeuw nooit heeft willen aanvaarden. Hij is een excentriekeling, paardenman en bijzonder mens.

Hij wordt in 1887 in Deventer geboren als vierde kind in een intellectueel gezin. Johan erft het intellect van zijn vader niet, gaat naar kostscholen, maar maakt de HBS niet af. In 1905 vertrekt Johan voor vier jaar naar Uruguay waar hij op een range gaat werken en zijn grote liefde voor paarden ontstaat. Bij terugkomst gaat hij anderhalf jaar werken op Groot Spriel, het landgoed van zijn tante Christien en oom Jan.

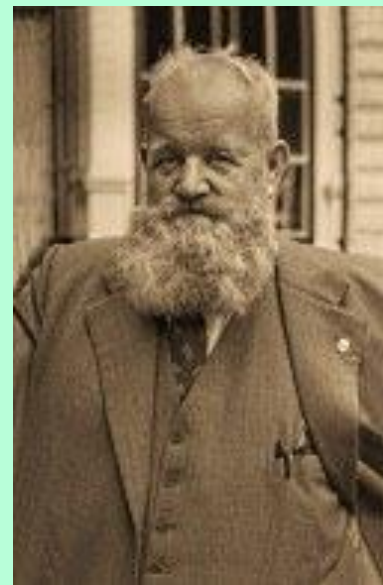
In 1911 vertrekt de 24-jarige Johan naar Sumatra, waar hij vanwege de hitte niet kan aarden. Als hij in 1913 terugkomt naar Nederland is oom Jan inmiddels overleden en wordt Johan rentmeester op Groot Spriel. Tante Christien overlijdt in 1929 en laat Groot Spriel aan Johan na, die zich nu landheer mag noemen.

Tijdens de 2de Wereldoorlog zit Johan tweeënhalft jaar gevangen in Beekvliet en vanaf die tijd gaat hij met een flinke baard door het leven.

De oorlog heeft veel energie bij Johan weggenomen; hij wordt een mopperkont, gaat niet met zijn tijd mee, waardoor hij veel personeel moet ontslaan. Alleen zijn koetsier, huisknecht, boswachter en huishoudster blijven over. Ook houdt hij contact met zijn familie en komen zijn neefjes en nichtjes regelmatig op bezoek.

Johan leeft zich uit in de jacht, geen drijfjachten, maar diervriendelijke slipjachten, samen met zijn compagnon Daan Modderman. Beiden zijn ook lid van de Dutch Driving Club, waar op traditionele manier met aangespannen paarden wordt gereden.

Halverwege de zestiger jaren voelt Johan zijn einde naderen. Hij regelt zelf alles voor zijn begrafenis in Leiden, om bijgezet te worden in het graf van tante Christien en oom Jan. In april 1968 valt hij thuis en wordt opgenomen in het Sophiaziekenhuis te Zwolle. Daar overlijdt hij op 18 mei, tachtig jaar oud. Het is opmerkelijk dat Johan testamentair heeft laten vastleggen dat al zijn paarden moeten worden afgemaakt.

Johan van Doorninck

Volledige versie

Het ouderlijk gezin

Johan Willem van Doorninck, in zijn jonge jaren Jo genoemd, wordt op 14 juli 1887 te Deventer geboren. Hij is de jongste zoon van dr. Adam van Doorninck en Anna Maria Tijdeman. Eerder zijn al vier kinderen geboren: geboren Anna Maria (1879), Maria Antonia (1880), Catharina Christine (1882) en Martinus (1884).

Adam heeft een indrukwekkende baard en wordt daarom 'Baardman' genoemd. Hij is een geleerd en welgesteld man, die weinig tijd heeft voor zijn gezin.

Hij is theoloog en als leraar Hebreeuws is hij verbonden aan het gymnasium te Deventer. Adam zit in allerlei besturen en doet als eerste luitenant dienst bij de schutterij van Deventer. Ook publiceert hij wetenschappelijke artikelen en heeft hij zitting in de schoolcommissie, die toezicht houdt op het middelbaar onderwijs in Deventer. Het gezin woont eerst in de Keizerstraat en

Adam van Doorninck

Anna Maria Tijdeman

vanaf 1887 (het geboortjaar van Johan Willem) aan de Singel (nr. 12), en weer later, in 1898, aan de Brink. Het huis aan de Singel is uitermate geschikt voor het gezin: het heeft een studeerkamer op de benedenverdieping en een aparte, grote kinderkamer op de bovenverdieping.

De familie Van Doorninck bestaat uit officieren, burgemeesters, rechters, Statenleden etc. Binnen de familie worden regelmatig huwelijken gesloten met adellijke partners. De een brengt geld in, de ander macht en aanzien. Een echte regentenfamilie dus.

Singel 12 te Deventer

Op 22 oktober 1889, zij is pas 37 jaar, overlijdt moeder Anna Maria. Adam blijft alleen achter met drie dochters en twee zoontjes. Twee jaar later, in 1891, hertrouwt Adam met de dan 29-jarige Theodora Maria Kornelissen, hoofd van de zogenaamde B-school te Deventer. Uit dit huwelijk worden nog twee kinderen geboren: Adam (1892) en Nicolaas Hendrik (1893). Gedurende enkele jaren woont een jongere broer van Theodora Maria, Theodoor Henri, bij het gezin in.

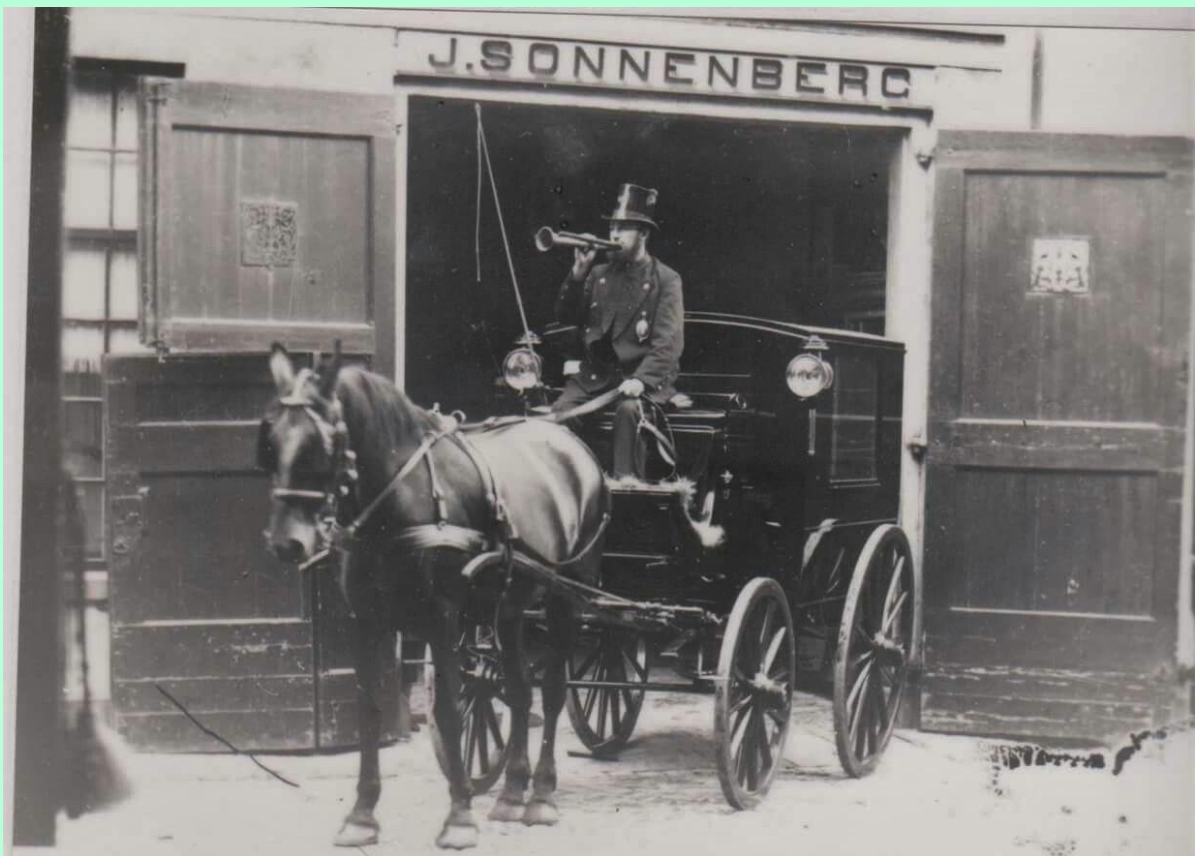
In 1895 wordt Adam voor de tweede maal weduwnaar. Hij is 43 jaar en moet zeven kinderen opvoeden. Bij deze zware taak wordt hij geholpen door zijn dertienjarige dochter Catharina Christina (Christien) en door de geliefde huishoudster Mina, die al vanaf 1880 bij de familie werkt en dat uiteindelijk vijftig jaar zal doen. Voor het huishoudelijk werk zijn er een paar dienstmeisjes.

Jo is geen studiebol en gaat daarom naar kostscholen: eerst één jaar in Spankeren en daarna drie jaren in Baarn. Hij werkt wel hard om het HBS-examen te halen, maar dat lukt hem niet. Vooral de exacte vakken vindt hij moeilijk. Zijn vader heeft geen waardering voor zijn ijver en vindt Jo het zwarte schaap van de familie. Andere familieleden spreken er schande van hoe vader met Jo om gaat, die geen leuke tijd op deze kostscholen heeft.

Wel verlangt Jo erg naar het gezin in Deventer, zoals blijkt uit zijn brieven aan Christien die hem regelmatig pakjes stuurt. In zijn vakanties in Deventer is hij vaak bij stalhouderij Sonnenberg te vinden. Daar is zijn grote liefde voor alles wat met paarden te maken heeft, geboren.

Catharina Christina (Christien)

Stalhouderij J. Sonnenberg

Jo als jong volwassene

Als het Jo niet lukt de HBS te halen, vindt zijn vader een functie voor hem bij een steenfabriek. Maar Jo wil dat niet en regelt in 1905, op achttienjarige leeftijd, via zijn oudste zus Anna Maria die al in Amerika woont, een baan op een boerderij met paarden in Montevideo (Uruguay) waar hij twee jaar blijft.

Jo is een trouwe brievenschrijver aan familie en vrienden. Gelukkig is daar nog veel van bewaard gebleven. Ondanks de negatieve houding van zijn vader jegens hem, blijft Johan zich in brieven correct en voorkomend uiten over zijn vader.

Vervolgens werkt hij daar nog tot het voorjaar van 1909 en reist dan met de Holland Amerika Lijn terug naar zijn geboorteland met de bedoeling om daarna in Nederlands-Indië te gaan werken.

Maar eerst gaat Jo een klein jaar op Groot Spriel helpen, een landgoed in Putten dat zijn tante Catharina Christina (Cristien) van Loghem, die gehuwd was met jonkheer Jan Emilius Meijer, in 1900 heeft gekocht.

In 1911 gaat Jo naar Medan op Sumatra, waar hij hard moet werken. Hij kan slecht tegen de hitte, wordt daarvan ziek en moet langdurig in een hospitaal worden opgenomen.

Jo als cowboy

Rentmeester op Groot Spriel (1913 tot 1929)

In 1913 komt Johan Willem terug naar Nederland en gaat hij op verzoek van tante Christien - want oom Jan is inmiddels overleden¹ - als rentmeester op Groot Spriel werken. De jaren in Amerika en Nederlands-Indië hebben hem volwassen gemaakt maar ook zijn manier van optreden verandert. Hij kiest zijn eigen weg en zet de normen van zijn familie grotendeels overboord.

Oom Jan

Tante Christien

---

¹ Jonkheer Jan Emilius Meijer is begraven op de begraafplaats Groenesteeg in keldergraf 269, een graf dat hij in 1891 heeft gekocht om er zijn vader, jonkheer François Adriën Meijer die in Leiden woonde en daar ook overleed, in te begraven.

De weinig verfijnde manieren en omgangsvormen die in Zuid-Amerika en later in de Oost zijn tweede natuur zijn geworden, maakt zijn acceptatie bij het werkvolk op het landgoed met wie hij dagelijks omgaat gemakkelijk.

Groot Spriel ten tijde dat Johan van Doorninck er woonde

Het wilde leven, door zijn vertrek uit de Oost onderbroken, wordt op Groot Spriel voortgezet. Johan nodigt graag een oude vriend, een Canadees die hij in Uruguay heeft ontmoet, uit om naar Putten te komen om daar samen de bloemetjes buiten te zetten. Vooral hun zaterdagse tochten zijn berucht. De terugkeer van de beschonken heren die in volle vaart met hoefgekletter en trompetgeschal in de Veluwe dorpen de zaterdagavondrust verstoren, kan op weinig waardering in het streng gereformeerde Putten rekenen. Vele jaren bezoekt hij ook de jaarlijkse kermis in Deventer. De trein is niet aan hem besteed, hij gebruikt een rijtuig, of - bij verre tochten - taxi van Rossem uit Putten.

Johan gaat aan de slag als rentmeester van het landgoed en bemoeit zich actief met al het werk dat gedaan moet worden en het vele personeel. In goed overleg met zijn tante voert hij het beheer en neemt de beslissingen die genomen moeten worden. Zo groeit hij in zijn rol. Alleen is het voor hem niet zeker of hij ooit de nieuwe landheer zal worden. Daarom gaat hij gaandeweg twifelen of hij wel in dienst van zijn tante moet blijven of moet terugkeren naar Nederlands-Indië. Maar Johan hoort van een klerk van de notaris van zijn tante dat hij later alles zal erven en besluit te blijven.

Na het overlijden van oom Jan verblijft tante Cristien regelmatig in een verzorgingshuis aan de Parkweg te 's-Gravenhage. Zij is geruime tijd ziek en overlijdt daar op 12 juli 1929. Jo bezoekt zijn tante trouw enkele malen per week, informeert naar haar gezondheid en doet verslag van de lopende zaken op Groot Spriel. Christien wordt bij haar man begraven op de begraafplaats aan de Groenesteeg te Leiden.

Overlijdensadvertentie tante Christien (Algemeen Handelsblad 14 juli 1929)

Landheer van Groot Spriel (vanaf 1929)

Tante Christien laat al haar bezittingen, inclusief landgoed Groot Spriel, aan Johan na, die daarmee landheer wordt en in de Puttense gemeenschap en onder het personeel meer aanzien krijgt. Dat wil niet zeggen dat hij zijn manier van optreden wijzigt.

Naast de regelmatige stapavonden begeeft hij zich nog in een ander avontuur, zo staat te lezen in het Algemeen Handelsblad van oktober 1929. Het blad meldt dat hij één van de passagiers is van de vlucht met de Graf Zeppelin van Friedrichshafen. Samen met nog vierentwintig andere gefortuneerde Nederlanders maakt hij die vlucht. In een jaar dat de wereldeconomie op instorten staat, er grote werkeloosheid, ziekte en honger is, maakt Johan ongestoord deze vlucht.

Vlucht met de Graf Zeppelin

De Tweede Wereldoorlog

Ook in de eerste oorlogsjaren voert Johan een actief beheer over zijn landgoed, tot hij in hechtenis wordt genomen. Het gerucht gaat dat hij een geüniformeerde collectant voor de Duitse *Winterhilfe* onheus bejegend had en dat deze collectant het nodig vond om de bezetter daarvan op de hoogte te stellen.

Het gevolg is dat Johan de volgende dag wordt gearresteerd. Dat Johan door de bezetter tot de hogere kringen wordt gerekend, blijkt uit het feit dat hij niet naar een concentratiekamp maar naar het gijzelaarskamp Beekvliet bij Sint-Michielsgestel wordt gebracht, waar de elite van Nederland verblijft. Groot Spriel wordt ongeveer een jaar na Johans arrestatie door de Duitsers gevorderd.

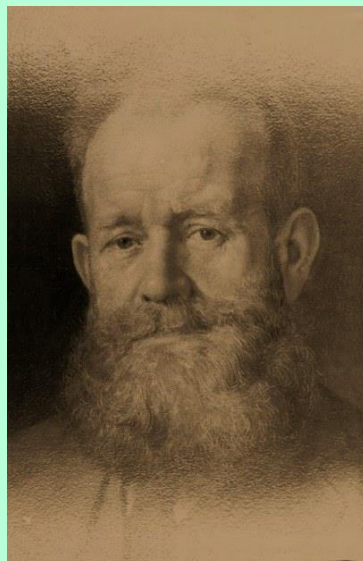
Johan is vanaf Pinksteren 1942 tot september 1944 in Beekvliet. Het kampregime is licht: de bewakers hebben de opdracht om de gijzelaars met rust te laten zolang ze zich niet misdragen. De gevangenen hoeven geen arbeid te verrichten en ze krijgen alle vrijheid zolang ze maar binnen het kamp blijven.

In het kamp krijgt Johan zijn karakteristieke baard; bij de kampkapper moet hij de stoel verlaten als een Duitse soldaat binnenkomt en voorrang krijgt. Om een herhaling van deze - in Johans ogen - vernedering te voorkomen, laat hij zich niet meer scheren.

Tijdens zijn gevangenschap is Johan tweemaal door een medegijzelaar geschilderd: de eerste keer in december 1943 door D. Hurman en de tweede keer in januari 1944 door Karel van Veen.

Schilderij van Johan Doorninck
geschilderd door D. Hurman

Schilderij van Johan Doorninck
geschilderd door Karel van Veen

naar geschilderd portret in eigen
olieverf op paneel ^{lijkt.}
41 cm h x 31 cm breed
voorzijde:
Rechtsboven: A.S.V.A.E 57
rechtsboven: wapen met vis
gemerkt midden-rechts KV
Opachterzijde:
H. W. van Doorninck
Geb. 14 Juli 1887 te Deventer
geschilderd door zijn mede
gijzelaar Karel van Veen
in het Gijzelaarskamp Beekvliet
te St. Michielsgestel 25 Jan 1944.
—
Hing vroeger in de keuken op
Groot Spriel met glas er voor
tegen de vliegen.
Dec 1930: Coll mevrouw Hazelton
Kocher.

De periode na de Tweede Wereldoorlog

Na zijn terugkeer op Groot Spriel neemt Johan het beheer weer op zich, maar de fut is eruit. Mogelijk door een terugslag door zijn gevangenschap maar mogelijk ook door zijn gevorderde leeftijd. Wat ook meespeelt is dat na de oorlog de sociale en economische verhoudingen zijn gewijzigd: baas-knecht is werkgever-werknemer geworden. Begrippen waar hij niet aan kan en niet wil wennen. De inkomsten van het landgoed lopen snel terug en hij wordt een oude mopperpot.

Het naar het landhuis teruggebrachte meubilair blijft tot zijn dood grotendeels ingepakt staan in een aantal niet gebruikte kamers. Johan wordt steeds meer gezien als

een eigenzinnige zonderling. Ook de relatie met zijn familie is niet goed, op een enkele uitzondering na. Hij stelt zijn bossen open voor het publiek, maar de nabijheid van het huis is niet toegankelijk.

Van het personeel zijn op het laatst alleen koetsier Aart Jansen, huisknecht Gijs van Beek en boswachter Aart van Boeschoten over. Omringd door deze drie getrouwen bewoont hij slechts enkele kamers.

*De Landheer met daarachter (v.l.n.r.):
boswachter Aart Boeschoten, koetsier Aart Jansen en huisknecht Gijs van Beek*

Meestal gaat hij zondags uit rijden in een open landauer met Aart Jansen op de bok of, als hij zelf mende, met Aart als palfrenier. Ook gaat hij met zijn schimmels naar concoursen overal in het land.

Johan van Doorninck met zijn Napoleon Phaeton tijdens een concours in Nijmegen(1958)

Met de koetsier Aart Jansen heeft hij een hechte band, die verder gaat dan alleen de interesse voor alles wat met paarden te maken had. Het is een hechte meester-knecht relatie waar het gezin Jansen bij inbegrepen is. Als op latere leeftijd steeds meer vrienden Johan ontvallen, vereenzaamt Johan enigszins en hij gaat steeds meer leunen op de mensen om hem heen op het landgoed. Johan verlaat nog maar zelden het landgoed, hij gaat weinig uit

Koetsier Aart Jansen

rijden, wordt vergeetachtig en verliest steeds meer decorum, waarschijnlijk zonder dat hij zich daarvan bewust is. Boswachter Aart van Boeschoten gaat met AOW en huisknecht Gijs van Beek werkt niet meer op Groot Spriel. Alleen huishoudster Milka en koetsier Aart zijn nog zijn naasten in huis. Als ook Milka hem ontvalt, wil hij 's nachts niet meer alleen gelaten worden uit angst voor de dood. Zo komt het dat er bijna altijd een lid van het gezin Jansen bij hem in huis is.

Uit rijden: Johan van Doorninck zelf op de bok en naast hem Aart Jansen als palfrenier

Johan besteedt niet veel aandacht aan de inrichting en het onderhoud van zijn landhuis. Radio en televisie zijn er op Groot Spriel wel, maar geen centrale verwarming en geen telefoon. Zijn stijl van kleden verandert niet en hij is duidelijk iemand die een eeuw te laat is geboren.

Soms kan hij hard en onbeschoft tegen zijn personeel tekeer gaan maar als hij later vindt dat hij te ver is gegaan, volgen er meestal excuses. De vrouw van Aart, Bia, heeft

wel eens gezegd, dat hij zo tekeer kon gaan dat de bladeren aan de bomen trilden maar als hij zich dan omdraaide zag je een glimlach op zijn gezicht.

Wel maakt Johan eind 1956, samen met een vriend, een reis naar Zuid- en Noord Amerika. In deze ruim twee maanden durende reis bezoeken ze onder meer de rancho waar Johan 50 jaar eerder heeft gewerkt. Hij is ook verzamelaar van alles wat met paarden te maken heeft. Johan bouwt na de oorlog zijn collectie weer op met aankopen van stalhouderijen die hun bedrijf beëindigen en brengt zijn aanwinsten onder in het koetshuis. De collectie bevat naast tuigmaterieel onder meer een Rijnlandse tilbury, een Break, een Napoleon Phaeton, een Hollandse jachtwagen, een Engelse jachtwagen, een Victoria en een Omnibus Brik.

Omnibus Brik

Familiecontacten

De contacten met broers en zussen en hun aanhang blijven altijd wel intact. Johan wordt regelmatig door de in Nederland wonende familieleden bezocht. Alleen met zijn zus Stien heeft hij een hechte verstandhouding.

Voor de kinderen en later de kleinkinderen van zijn broers en zussen is Groot Spriel een waar Eldorado, waarbij altijd wordt gehoopt dat oom in een goede stemming is en zijn koetsier opdracht geeft om een rijtuig voor te rijden om met zijn gasten een ritje door de bossen te maken of even aan te leggen bij een restaurant voor een verfrissing. Om zijn kleine neefjes en nichtjes een plezier te doen laat hij ook wel eens de ponykar voorrijden. Een van de kleinkinderen vroeg eens aan oom Johan tijdens een wandeling door het bos waar die loslopende stier nu was waarvoor op diverse borden werd gewaarschuwd. Waarop oom dreigend antwoordt: "*die stier dat ben ik!*" Meestal gevolgd door een ferme vloek, want hij kon fabelachtig vloeken.

Waarschuwingsborden (1968)

Johan en de vrouwen

Celibatair heeft Johan zeker niet geleefd. In Nederlands-Indië is de moraal van de Nederlanders duidelijk losser. Ook het aantal Nederlandse vrouwen is daar in verhouding gering. Het hebben van een maîtresse van Nederlandse of Indische afkomst komt veelvuldig voor. De Nederlandse vrouwen gaan tot dit gedrag over uit verveling, de Indische vrouwen omdat ze hopen op een beter bestaan.

De Nederlandse mannen, vooral officieren en planters, mannen die wat te besteden hebben, kunnen zich ook kortstondige relaties in de vorm van prostituees veroorloven. Johan heeft zich daar niet onbetuigd gelaten. Terug in Nederland mag hij graag een vrouw uitnodigen voor een etentje bij hem thuis.

Een bijzondere plaats in zijn leven neemt de Kroatische Milka Ljubic (1910-1967) in, zijn huishoudster. Zij is op Groot Spriel terechtgekomen toen de ambassade van het voormalige Joegoslavië werd ingekrompen en zij niet terug wilde naar haar eigen land. Johan trekt veel met haar op en ze zijn vaak in de keuken te vinden, keuvelend over alledaagse dingen. Johan is zorgzaam voor Milka die een slepende ziekte heeft en teruggetrokken leeft. Ze wordt regelmatig in het ziekenhuis opgenomen. Milka heeft ook een speciaal dieet en wanneer zij zelf niet in staat is dat klaar te maken dan springt Bia Jansen, de vrouw van koetsier Aart, bij om het te bereiden. Milka overlijdt in 1967 en Johan besluit - wat zeker opmerkelijk mag worden genoemd - om haar bij te zetten in het familiegraf van zijn oom Jan en tante Christien op de begraafplaats Groenesteeg.

De jacht

Drijfjachten waarbij op wild wordt geschoten vindt Johan verwerpelijk. Vooral omdat slechte jagers de dieren wel verwonden maar niet met één schot weten te doden. Dat drijven gebeurt met landarbeiders en honden, die het wild uit hun schuilplaatsen moeten jagen waardoor ze uit de beschutting van de natuur komen en doelwit worden

van de jachtgeweren. Het zijn dan weer de honden die het geschoten wild uit het veld moeten ophalen.

Daan Modderman (1920-1998), een vriend van Johan en Master bij de Koninklijke Nederlandse Jachtvereniging organiseert in de winterperioden wekelijks zogenaamde slijpjachten. Dat zijn geen jachten op echt wild, maar lange-afstandsritten te paard achter een meute honden. Hierbij wordt de meute op een geurspoor gezet van een op die ochtend uitgezet parcours waarbij een ruiter te paard aan een touw achter zijn paard een jute zak over de grond sleept met daarin vossenmest. Als de 'vos' dan eindelijk is opgespoord, wacht voor de honden als beloning een koeienpens.

De jagers te paard beleven vooral plezier aan het overwinnen van de natuurlijke hindernissen, zoals houtwallen, sloten, boomstammen en dergelijke. Johan rijdt niet te paard mee, maar heeft evengoed plezier aan de jachtritten door het spektakel van honden en ruiters vanuit een rijtuig te volgen. Dierenvriend als hij is kan hij aan deze sport wel plezier beleven. Voor een dergelijke jacht nodigt hij regelmatig zijn paardenvrienden uit.

Johan met zus Stien op de Tilbury (links) en Daan Modderman te paard (rechts) bij een slijpjacht

De sociëteit in Putten

In de naoorlogse jaren vormen de nog aanwezige adel, kunstenaars, notabelen en vermogende inwoners van Putten een informele sociëteit, waarbij op regelmatige tijden bij een van de deelnemers thuis een diner wordt gegeven.

Een gezellig samenzijn met gelijkgestemden, waarbij men elkaar van informatie voorziet en de ontwikkelingen in de wereld bespreekt. Ook Johan maakt op een gegeven moment deel uit van deze groep vooraanstaande - en waarschijnlijk ook invloedrijke - dorpingen.

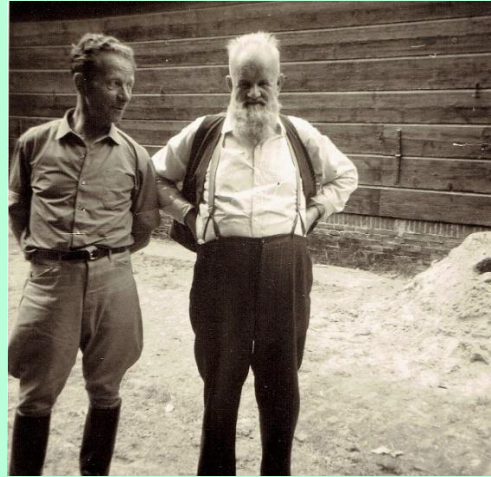
Eigenwijs en onverbeterlijk als hij is, wenst hij zijn gedrag nauwelijks aan te passen. Als de groep een keer op Groot Spriel voor een etentje is uitgenodigd, schijnt Johan zich tegenover een vrouwelijke deelneemster uiterst onheus te hebben uitgelaten. Jacob van Schermbeek van Oud Groevenbeek eist van Johan dat hij zijn woorden terugneemt en excuses aanbiedt. Dat weigert hij waarop het gezelschap Groot Spriel vroegtijdig verlaat. Johan wordt daarna niet meer uitgenodigd.

De paardenkampen

Volledig tegengesteld aan zijn lompe houding ten opzichte van derden, weet de Utrechtse manege het bij Johan voor elkaar te krijgen dat zij hun jaarlijkse paardenkamp een aantal jaren op het landgoed Groot Spriel mogen houden. Waarschijnlijk heeft Johan zich laten overtuigen door de kwaliteiten van Jean Pollak, instructeur en directeur van de Utrechts manege. Misschien ook wel na enige bemiddeling van hun wederzijdse vriend, Daan Modderman. Of simpelweg omwille van de inkomsten.

De paardenkampen vinden plaats vanaf 1955. De kampen tellen steeds ongeveer dertig deelnemers, verdeeld over twee groepen die na elkaar een week kamp houden.

De studenten van de faculteit diergeneeskunde hebben hun eigen rijvereniging, de VSR (de Veterinaire Studenten Rijvereniging) "de Solleyse". Ook zij maken een aantal jaren gebruik van de faciliteiten die 'Ome Jo', zoals hij door hen wordt genoemd, beschikbaar stelt. Tijdens het zomerkamp van de VSR in 1967 wordt op 14 juli de 80ste verjaardag van Ome Jo gevierd.

Jean Pollak en Johan van Doorninck

Ome Jo hanteert strenge regels voor het verblijf op zijn landgoed. Voor het parkeren van auto's moet worden betaald: 25 cent per wiel per dag. Bij het afrekenen denkt men dat het aantal dagen maal 1 gulden moet worden betaald. Maar Johan rekent 1,25 gulden per dag. Bij de verbaasde blikken zegt hij dan: "het reservewiel telt ook mee!"

De paarden voor het kamp staan gestald in de zwart geteerde schuur achter de boswachterswoning. Het rijden met de paarden over zachte paden levert een stevige boete op. Op de hooizolder slapen de jongens en de meisjes slapen op zolder. In een schuur is een keuken ingericht. Met het overlijden van Ome Jo komt ook een einde aan de ruiterkampen.

De Dutch Driving Club

Johan van Doorninck en Daan Modderman zijn lid van de Dutch Driving Club. De club is kort na de oorlog opgericht en al snel wordt Johan lid. Een echte ambassadeur van de DDC is Jacques Rijks uit Nijmegen. Hij is de deskundige bij uitstek met tientallen jaren ervaring, die weet hoe een aanspanning opgetuigd moet worden.

Op pad met de Dutch Driving Club

De leden van de DDC zijn echte paardenliefhebbers, gehecht aan het handhaven van de traditionele manier van het aangespannen rijden. Het traditionele rijden zit hem dan vooral in het gebruik van originele rijtuigen, tuigen die bij het gebruik van het rijtuig passen en kleding van de passagiers en koetsier die ook het tijdsbeeld weergeven.

Dit is een uiterst dure vrijetijdsbesteding en daardoor wordt de DDC ook nooit een grote club. Het is meer een vriendenclub en heeft ook geen officiële status in de vorm van vereniging of stichting. Los van de DDC zijn er in die tijd overal in het lande men-verenigingen van boeren, gewone burgers en buitenlui, die rijtuig-tochten organiseren.

De typering van de gemiddelde deelnemer van de DDC is: een kostschooljongen, liefde voor het aangespannen rijden en veel geld en tijd. Een bijna honderd procent typering van Johan. Daarom voelt hij zich daar prima thuis.

Het vervoer naar de concoursen wordt bijna altijd verzorgd door Jan van Mondfrans uit Ermelo, die een veevervoerbedrijf heeft. In de lange traditionele veewagen worden eerst de paarden geladen, dan het tuigage en de poetskist en als laatste wordt met vereende krachten het rijtuig de laadklep opgeduwd. Rijder, palfrenier en andere hulptroepen vinden wel een plaatsje in de cabine van de trekker of anders gewoon in de veewagen.

Op uitnodiging van voorzitter Rijks worden enkele keren per jaar samenkomsten georganiseerd op een landgoed van een van de leden. In de ochtend wordt er verzameld en ingespannen voor een korte rit. Daarna is de lunch. Hierbij blijft Johan tot verbazing van de andere rijders eerst op de paarden passen om zijn personeel te laten eten en pas daarna schuift hij zelf aan. 's Middags staat een langere tocht op het programma, waarbij de leden om beurten vooroprijden.

Het naderend einde

Het wordt voor Johan steeds lastiger om zijn personeel te betalen en zijn bezittingen goed te onderhouden. De wil, de energie en/of het inzicht ontbreekt hem om structureel in te grijpen, bijvoorbeeld door delen van zijn bezit af te stoten om daarmee middelen vrij te maken voor het behouden van het resterende deel.

Hij zou zich nog een aantal comfortabele jaren kunnen schenken door zijn bezit over te dragen aan één van de landschapsorganisaties en hen verantwoordelijk te maken voor het onderhoud terwijl hij zelf het woonrecht kan behouden.

Het onderbrengen in een stichting, zoals zijn overbuurman van Groot Schovenhorst doet, zou ook mogelijk zijn maar dan had er ook een 'verdienmodel' achter die stichting moet zitten en dat is er niet. De afgelegen ligging van het landhuis en de beperkte omvang ervan maakt elke vorm van een economisch en structureel verantwoorde exploitatie bijna onmogelijk.

Middelen om een pensioenregeling te treffen voor zijn resterend personeel zijn er ook niet. Hij compenseert dit door hen in zijn testament een legaat toe te wijzen. Net zoals tal van andere bekenden ook een legaat krijgen.

Johan in zijn laatste jaar (1968)

Johan regelt zijn eigen begrafenis

Rond 1966 gaat Johan op bezoek bij zijn goede vriend Daan Modderman, die verscholen in de Onzalige Bossen onder Arnhem afgelegen woont in een huis zonder enige luxe. Johan is vergezeld van zijn trouwe chauffeur Arie van Rossem.

Johan vertelt Daan dat hij de dag ervoor, ook met Arie, naar Leiden is geweest om zijn begrafenis te regelen. Hij meldt dat hij de begraafplaats met het familiegraf in Leiden heeft bezocht en heeft vastgesteld dat er in het familiegraf nog twee plaatsen vrij zijn. Daarna zijn ze op zoek gegaan naar een geschikte begrafenisondernemer. De eerste die ze bezochten viel snel af. Hij verzorgt uitvaarten alleen met auto's. Waarop Johan reageert met "*Nou kerel dan krijg je mij niet als klant. Mij niet in zo'n blikken kar. Het moet wel een gezellige ouderwetse boel worden*".

Daan Modderman

Johan kiest voor een begrafenisondernemer die met koetsen kan begraven. Die vindt hij in stalhouderij De Jong, waar hij het koetsenmateriaal en de kwaliteit van de paarden beoordeelt en goedkeurt. Ook kiest hij daar een geschikte lijkkoets en verlangt van de verbaasde stalhouder dat die te zijner tijd de koets bespant met twee schimmels, paarden die normaal alleen voor een trouwkoets worden gebruikt. Zes Berlines, een luxe en ruime koets reserveert hij als volgkoetsen.

De lijkkoets van de firma de Jong, waarmee Johan zijn laatste rit heeft gemaakt. Toen alleen wel met de gewenste schimmels met witte kleden en witte pluimen er voor.

Overlijden, testament, verkoop en de paarden.

Johan heeft wellicht in 1966 zijn einde voelen naderen. Toch is een noodlottig ongeval in 1968 de oorzaak van zijn overlijden. In april 1968 maakt hij in huis een ernstige val. Hij wordt naar het Sophiaziekenhuis in Zwolle gebracht, waar hij op 18 mei 1968 op tachtigjarige leeftijd overlijdt.

Overlijdensadvertentie (Algemeen Handelsblad)

Vervolgens wordt hij op 22 mei begraven op de begraafplaats Groenesteeg in het familiegraf waarin zijn oom Jan en tante Christien Meijer, en zijn huishoudster, de Kroatische Milka Ljubic, al waren begraven. De keuze van de familie Meijer voor de begraafplaats in Leiden was omdat daar ook de vader van Jan Meijer begraven lag.

Daan Modderman heeft op woensdagmiddag 22 mei 1968 plaatsgenomen op de bok van de lijkkoets. Omdat Johan vrijgezel was, wilde hij met witte accenten op de kist, de koets en de paarden worden begraven. En zo geschiedde.

Grafsteen keldergraf 269

Het testament bevat enkele opmerkelijke zaken. Om de afhandeling beheersbaar te houden kiest Johan er voor dat sommige neven en nichten, dan wel hun weduwen en weduwnaars, erfgenaam zijn en dat anderen delen in de erfenis via een legaat.

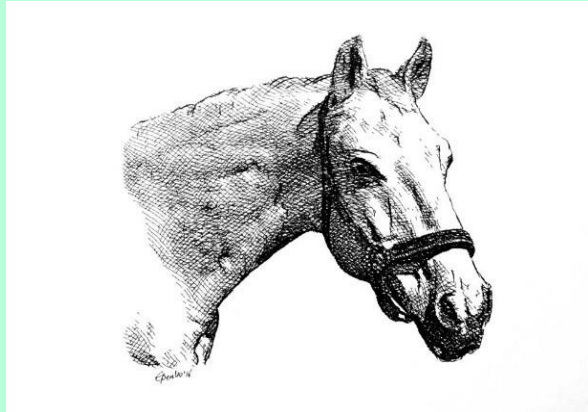
Het openen en het voorlezen van het testament aan de erfgenamen wordt gedaan door notaris N.P.A. Oudheusden uit Putten. Voor de afwikkeling heeft Johan zijn neef Tjaard van Löben Sels (1905-1981) benoemd tot executeur testamentair, die er op toe moet zien dat de erfgenamen inventarisstukken uit het huis mogen uitzoeken. Wat overblijft wordt geveild bij Max van Waay in Amsterdam.

De veiling van de inventaris van het koetshuis wordt op 24 augustus 1968 gedaan door makelaar H.C. van Delden uit Amsterdam. Alles gaat vlot van de hand. Het enige wat buiten alle veilingen en verkopen blijft zijn de vijf paarden: de schimmels: Dikkie, Emperneur, Henkie, Sokkel en de blauwschimmel Jopie.

Johan heeft testamentair laten vastleggen dat deze dieren moeten worden afgemaakt. Johan wil er zeker van zijn dat de paarden niet in andere handen komen en een onzekere toekomst tegemoet gaan. Hij wil zelfs niet dat de slager de paarden komt ophalen met een veewagen om ze mee te nemen. Want dan is het nog niet zeker dat de dieren worden afgemaakt. Daarom worden ze kort na zijn dood afgemaakt. De familie Jansen mag in het koetshuis blijven wonen zo lang zij dit willen.

Zijn personeel is goed bedacht in zijn testament. Voor ieder jaar dat ze bij hem in dienst zijn geweest krijgen zij 1.000 gulden. Ook de mensen met wie hij in zijn leven onenigheid heeft gehad (en waarvan hij achteraf waarschijnlijk wel weet dat hij het niet correct heeft afgehandeld) zijn bedragen beschikbaar variërend in grootte.

Het onroerend bezit gaat naar de neven en nichten van Van Doorninck. Zij verkopen het voor twee en half miljoen gulden aan Staatsbosbeheer, dat er door combinatie met aangrenzende bossen een boswachterij van 2400 hectare van weet te maken.

Hoofd van een van de paarden

De veiling bij het koetshuis op 24 augustus 1968. Veilingmeester is H.C. van Delden. Achter hem toont koetsier Aart Jansen een bronzen paard

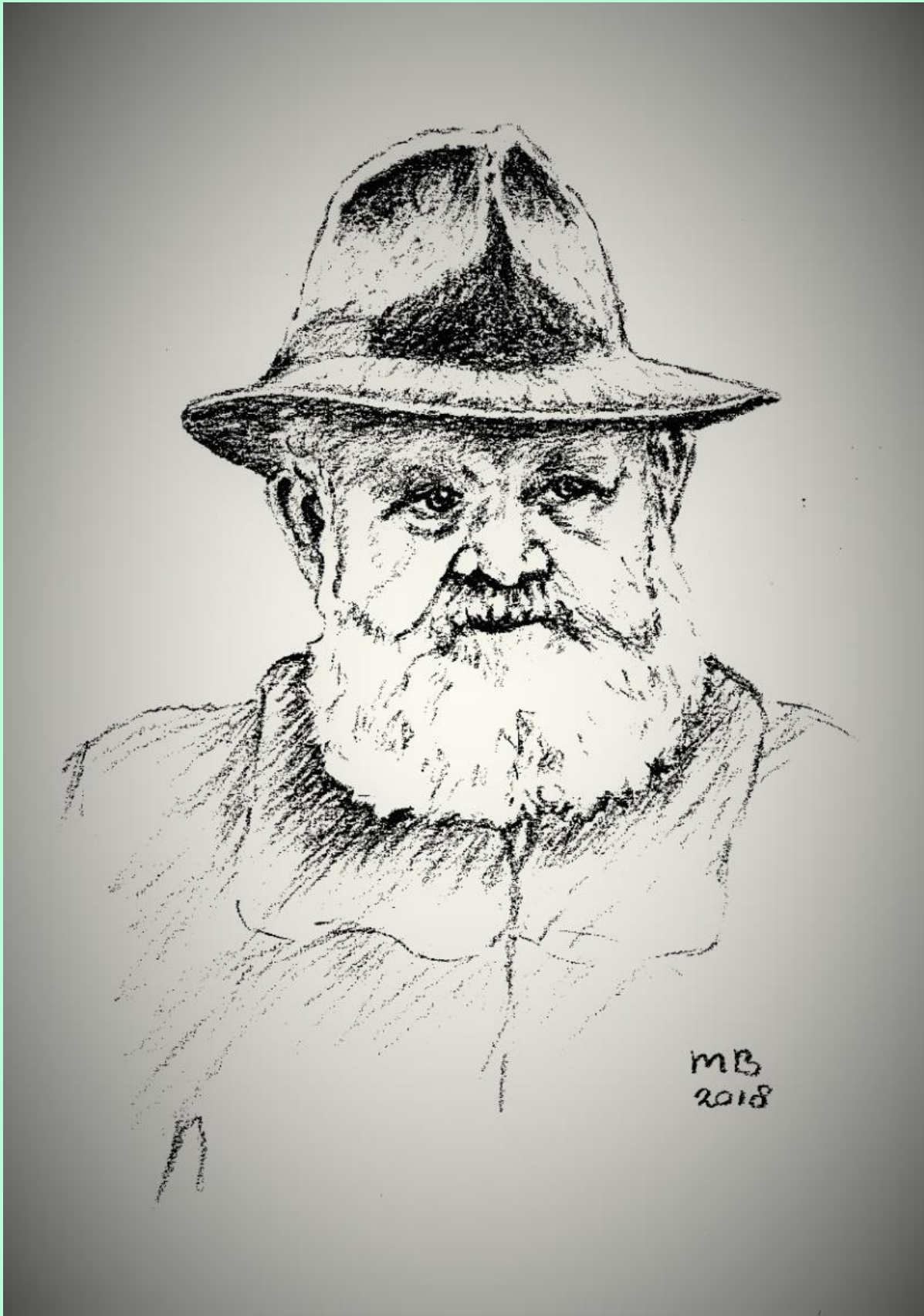
Een aantal jaren na de dood van Johan zou Modderman over zijn vriend en de begrafenis aan een kennis het volgende schrijven: *“een hartelijke en innemende levensgenieter, de ander streng toezienend op gedrag en verkwisting. Zo was hij wel die innig brave dondergod met zijn afschuwelijke blasfemie. Dominee de Groot die de uitvaart leidde sprak het “Onze Vader” aan het graf hoewel Johan dat uitdrukkelijk had verboden. Zo zondigden die vrienden hopelijk in het belang van de ziel van oom Jo”*. Tegenwoordig is Groot Spriel een plek waar Arnold en Monique Hoeve onder de naam *Welzijn in de zorg* aan mensen met dementie een prachtige plek bieden om hun laatste levensjaren te slijten.

De tuin bij Groot Spriel (1)

De tuin bij Groot Spriel (2)

Recent getekend portret van Johan van Doorninck

Bronnen

Archieven:

Erfgoed Leiden en Omstreken

Leidsch Dagblad

Websites:

- <http://johanvandoorninck.blogspot.com/2018/07/biografie-van-jw-van-doorninck.html>
- <https://johanvandoorninck.blogspot.com/?view=magazine>
- <https://marcojansenmedia.nl/marco-jansen-media/welzijn-als-de-beste-zorg-op-zorglandgoed-groot-spriel/>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Groot_Spriel
- www.de-veluenaar.nl/2013/10/14/johan-willem-van-doorninck-deel-2/
- www.de-veluenaar.nl/2013/11/11/de-merkwaardige-landheer-van-groot-spriel/
- www.de-veluenaar.nl/2014/03/03/markante-veluenaar-ligt-begraven-in-leiden/
- www.erfgoedleiden.nl
- www.facebook.com/hippomobiel/posts/748300358920081
- www.genealogieonline.nl/west-europese-adel/l6334.php
- www.wiewaswie.nl
- www.de-veluenaar.nl/2013/09/27/johan-willem-van-doorninck-i/

Auteur

Lodewijk Kallenberg (november 2020)